

למורה:

שיעור זה הוא שיעור מס' 1 - שיעור הפתיחה בתכנית "חינוך לאחריות" המיועד לכיתות ז'-ח'. מיקום השיעור ברצף הלמידה: שיעור פתיחה בתכנית, לפני שיעור מס' 2 "תקציב משפחתי". עדיף לסדר את הכיתה בצורת ח' בשביל שיהיה מקום לפעילויות השונות במהלך השיעור.

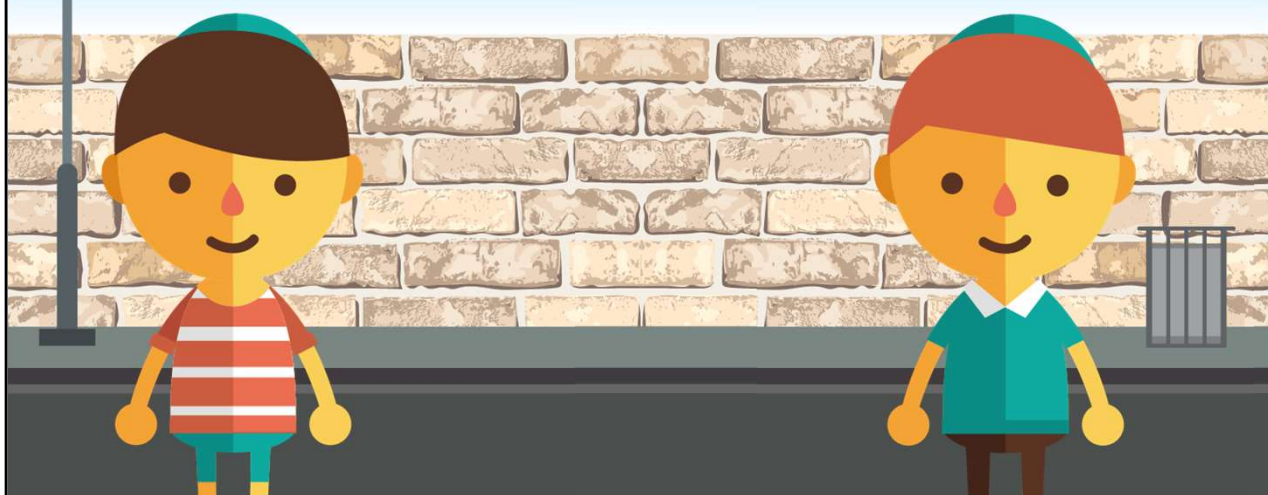
נושאי השיעור:

- ההיסטוריה של הכסף
- הצורך באוריינות פיננסית
- משמעות הכסף

ציוד נדרש לשיעור:

- להצגת המצגת: מחשב עם חיבור לאינטרנט, מקרן, רמקולים (מומלץ- להקרנת סרטון)
- לפעילות פתיחה- חתיכות בד/ סרטים לקשירת העיניים, נייר דבק שחור ("איזו")
- נספח א'- היגדים לפעילות פתיחה- שקף 12
- נספח ב'- פתקיות לפעילות סחר חליפין- שקף 13

רגע אחד על כסף...

למורה: (7 דק')

פעילות פתיחה "כיצד אני מתנהל עם כסף?"

מטרת הפעילות: התלמידים יגלו כמה הם יודעים על התנהלות כלכלית ביחס לחבריהם לכיתה

מהלך הפעילות – הנחיות למורה:

מתחי פס נייר דבק שחור ("איזו") והדביקי אותו על הרצפה במרכז הכיתה. על התלמידים לעמוד בשורה ישרה על גבי הפס. חלקי לתלמידים את הסרטים ובקשי מהם לכסות את עיניהם. לאחר שכיסו את עיניהם, הקריאי לתלמידים את ההיגד הראשון (בנספח א'). על כל תלמיד להגיב להיגד - במידה והוא תקף אליו, עליו לעשות צעד קדימה. במידה והוא לא תקף אליו, עליו לעשות צעד אחורה. המשיכי והקריאי את ההיגד הבא וכך הלאה. בסוף הפעילות התלמידים יראו איפה הם ביחס לקו הראשוני עליו עמדו וביחס לחבריהם לכיתה.

(ראי נספח א' להיגדים)

בסיום הפעילות (כאשר עדיין התלמידים עומדים) **אמרי:** הסירו את כיסויי העיניים והסתכלו היכן אתם עומדים ביחס לקו בו התחלתם. המקום בו אתם עומדים מייצג את הידע שלכם בנוגע להתנהלות כלכלית. אם אתם עומדים לפני הפס, אתם מרגישים שאתם מכירים מושגים ויודעים להתנהל פיננסית. ככל שאתם רחוקים מהפס, זה אומר שהידע שלכם לדעתכם רב יותר. אם אתם מאחורי הפס, זה אומר שלדעתכם יש לכם עוד מה ללמוד... **שאלי:** חשבו לעצמכם- איפה הייתם רוצים להיות בסוף התכנית? הנחי את התלמידים לחזור

למקומותיהם.

הסבירי: בתכנית זו אנו נדבר על התנהלות כלכלית נכונה ועל החשיבות שלה. נלמד מושגים חשובים מהעולם הפיננסי ונראה כיצד נתמודד עם מצבים בהם ניתקל במהלך חיינו.

למורה: (2 דק')

הסבירי: על מנת שנוכל ללמוד על העולם הפיננסי כיום, עלינו להבין כיצד נוצר הכסף בצורה שאנו מכירים היום

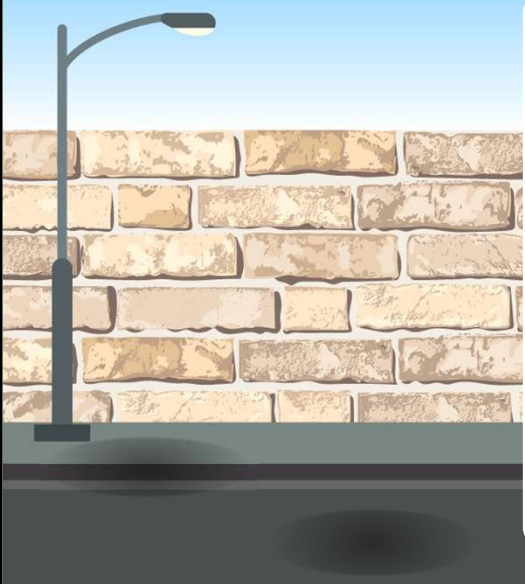
שאלי: האם מאז ומתמיד השתמשו בכסף בצורת מטבעות ושטרות? מה דעתכם?
אספי את התשובות.

למורה: (2 דק')

הסבירי: לפני השימוש בכסף היה נהוג לבצע "סחר חליפין" - החלפת סחורה בסחורה. למשל: אם חקלאי היה מגדל עגבניות, הוא היה סוחר בעגבניות שלו בתמורה לחלב, תירס, לחם וכו'. סחר חליפין (באנגלית: "Barter ברֶטֶר") הוא שיטת מסחר המבוססת על החלפת סחורות ושירותים בין שני אנשים או יותר. בשיטה זו לא קיים מוצר אשר מוגדר כאמצעי חליפין (כמו הכסף בו נעשה שימוש בימינו), ולפיכך אין הבחנה בין קונה ומוכר, מפני שכל משתתף בסחר משמש בו זמנית הן כקונה והן כמוכר.

יכול להיות שגם אתם עשיתם סחר חליפין בלי לדעת שכך זה נקרא. נסו להיזכר אם פעם החלפתם מדבקות / קלפי סופרגול / חטיפים או את הכריך שלכם מהבית עם חברים שלכם.

סחר חליפין

נסה לסחור במוצריך ולהשיג את המוצרים באחת הרשימות הבאות:

רשימה 1:	רשימה 2:
<ul style="list-style-type: none">• עגבניות- 1• תפוחי אדמה- 1• קרשים למדורה- 2• חלב- 1	<ul style="list-style-type: none">• חלב- 2• לחם- 1• ספר- 1• תפוחי אדמה- 1

למורה: (10 דק')

פעילות סחר חליפין-

מטרת הפעילות: התלמידים יתנסו בסחר חליפין ויבינו את הקושי בקיום מסחר כזה ואת החסרונות שלו.

ציוד נדרש:

- מקבץ פתקים המכילים שמות וכמויות של סחורות שונות. כל מקבץ פתקים יכיל לפחות 3 סחורות שונות בכמות שונה. לדוגמא: (חלב- 2 ליטר, עגבניות- 2, עצים למדורה-קרש 1).
- ראי נספח ב' על מנת להבין טוב יותר את מקבץ הפתקים וכיצד להכינם.
- כובע/ שק- לשים את כל הפתקים

מהלך הפעילות: כל תלמיד שולף מהשק מקבץ פתקים, על התלמידים להסתובב בחדר ולנסות להשיג את אחת הרשימות המוקרנות בשקף ע"י החלפה של הסחורה שיש להם.

המרכז לצמיחה פיננסית
בנק הפועלים מבית

סחר חליפין

דיון:

- מי הצליח להשיג את הפריטים ברשימה?
- האם לדעתכם סחר חליפין זו שיטה נוחה או מסורבלת?
- באילו קשיים נתקלתם בניסיון להחליף את המוצרים שלכם?
- מהם היתרונות והחסרונות בסחר חליפין לפי דעתם?

האם לדעתכם סחר חליפין קיים כיום?

למורה (7 דק')

בצעי דיון על מהלך הפעילות. שאל:

- מי הצליח להשיג את הפריטים ברשימה מהשקף הקודם?
- האם לדעתכם סחר חליפין זו שיטה נוחה או מסורבלת?
- באילו קשיים נתקלתם בניסיון להחליף את המוצרים שלכם?
- מהם היתרונות והחסרונות בסחר חליפין לפי דעתם?

שאל: האם לדעתכם סחר חליפין קיים כיום?

ספרי: כעת אציג בפניכם שני אתרים בהם מתקיים סחר חליפין גם היום.

הדגישי: לפני שנכנס לאתרים אלו, חשוב לזכור שמאחורי שמות משתמשים ברשת וכתובות אימייל ישנם אנשים אמיתיים. אנשים אלו יכולים להיות נורמטיביים כמוני וכמוכם אך יש לקחת בחשבון שבאותה מידה הם עלולים להיות אנשים רעים כאלה שירצו להזיק לכם. זכרו – אין להתכתב עם אדם זר ואין להיפגש עם אנשים או ילדים שפגשנו ברשת.

היכנסי לקישור (לחצי על הלוגו של החולצה והלחם) **והציגי** לתלמידים אתרים שונים בהם ניתן לבצע סחר חליפין. מומלץ להיכנס לאתרים לפני השיעור, להכיר אותם מעט על מנת להראות דוגמאות ספציפיות לתלמידים

<http://www.barterland.co.il/>

<http://www.barteria.net/>

אמצעי חליפין

לפני השימוש בכסף השתמשו באמצעי חליפין כגון חרוזים, תירס, מלח, קונכיות ועוד...

מתי החלו להשתמש במטבעות?

המטבעות הראשונים נטבעו ככל הידוע לפני יותר מ-2,700 שנה! מתכות הן עדיפות על מוצרים כי הן עמידות, ניידות וניתנות לחילוק. עם הזמן גילו שיותר קל לסחור בניירות (שטרות חליפין) מאשר במטבעות. השטרות שימשו במשך זמן רב, גם להחלפה וגם לשמירת ערך.

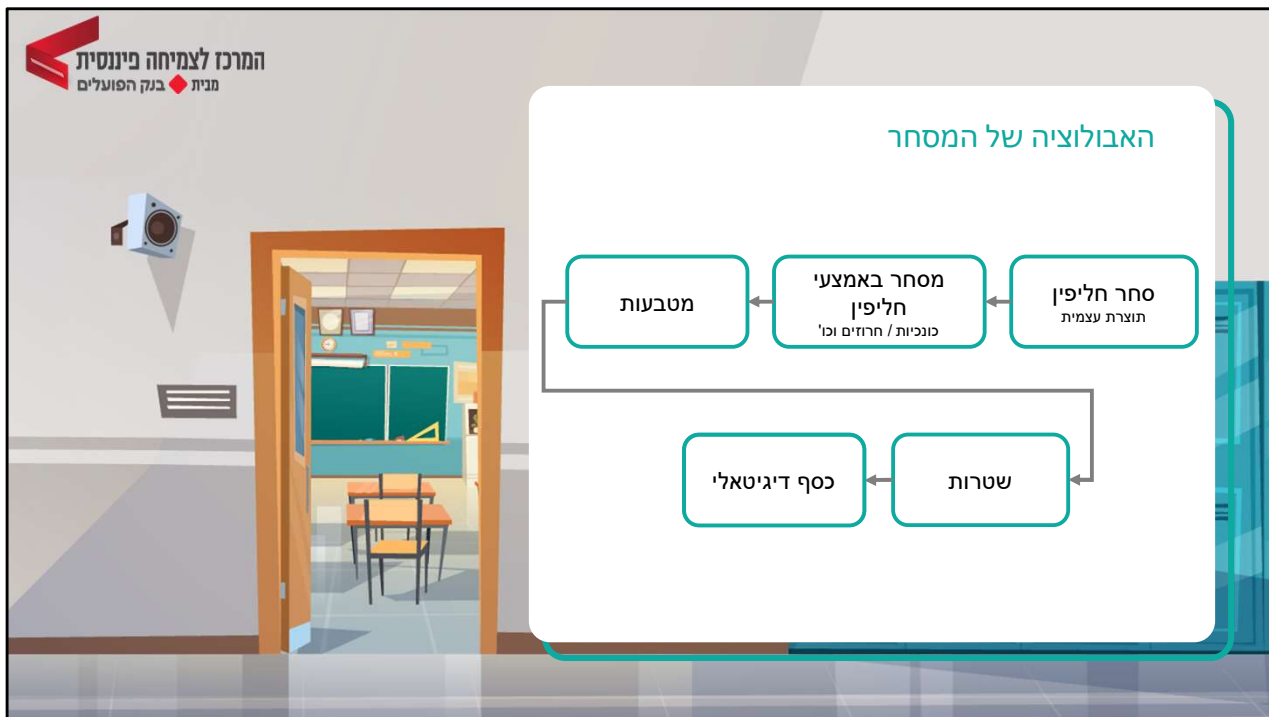
למורה: (5 דק')

שאלי:

- מה החליף את סחר החליפין?
- **הסבירי:** לפני השימוש בכסף השתמשו באמצעי חליפין כדוגמת חרוזים, חוטי שנהב, מלח, בבקר, בתירס, קונכיות, פרוות של בעלי חיים ועוד. זאת בהתאם למדינה.
- מתי החלו להשתמש במטבעות?
- המטבעות הראשונים נטבעו ככל הידוע לפני יותר מ-2,700 שנים על ידי קרזוס, מלך העיר לידיה באנטוליה (כיום בטורקיה). המטבעות שלהם היו עשויים מאלקטרום, תערובת טבעית של המתכות זהב וכסף. במהלך השנים הבאות התפשט השימוש במטבעות כסף לארצות נוספות.
- מתכות. הן היו עדיפות על מוצרים כי הן עמידות, ניידות וניתנות לחילוק.
- עם הזמן גילו שיותר קל לסחור בניירות (שטרות חליפין) מאשר במטבעות. השטרות שימשו במשך זמן רב, גם להחלפה וגם לשמירת ערך.

לחצי על התמונה כדי להציג סרטון מסכם לנושא:

https://www.youtube.com/watch?time_continue=183&v=ZXluFpu72Nk

למורה: (5 דק')

סכמי את שלבי האבולוציה של המסחר.

שאלי: איזה אמצעי תשלום יהיה בעתיד לדעתכם?

ספרי: העולם כיום הולך לכיוון כסף דיגיטלי.

שאלי: מישהו שמע את המונח כסף דיגיטלי או ביטקוין? (תני למי שמצביע להסביר)

הקליקי עם העכבר לחשיפת התיבה הבאה בשקף וספרי: כסף דיגיטלי הוא אמצעי תשלום העובר מהקונה למוכר באמצעות הרשת ללא צורך בגוף המנהל אותו (כמו בנק).

או קיום הבנק חוסך עלויות שונות כגון עמלות ועוד.

(במידה ויעלו שאלות נוספות אמרי כי לא נרחיב כעת בנושא אך יש באינטרנט מידע רב

וביכולתם לקרוא באופן עצמאי).

למורה: (4 דק')

שאלי: אז מה בעצם אנחנו עושים כאן? למה חשוב ללמוד על כסף ועל איך להתנהל עם כסף? מהי אורינות פיננסית ולמה היא כל כך חשובה?
הסבירי: המושג "אורינות" מציין שליטה במגוון יכולות תקשורתיות הנחוצות לצורך תפקוד נאות בחברה. ישנם סוגים שונים של אורינות- חזותית, טכנולוגית, מדעית ועוד.
 תחום **האורינות הפיננסית** מתמקד בידע, בהבנה ובמיומנויות הנדרשים כדי להתנהל נכון מבחינה כלכלית, ולקבל החלטות פיננסיות מושכלות בכלכלה בת ימינו.

אורינות פיננסית מתייחסת ל:

- הבנת מושגי יסוד בתחום הפיננסי, כגון: כסף, בנק, השקעה, הלוואה, ריבית, אינפלציה
- מיומנויות יסוד הנדרשות כדי ליישם את מה שלמדו בנוגע להתנהלות פיננסית אישית, כמו היכולת לחשב אחוזים, להמיר ערכי מטבעות, או להבין נוסח של חוזה
- הבנת מושגי יסוד בהקשר של צריכה, כגון: צרכנות נבונה, זכויות הצרכן
- הבנת המשמעויות של פעולות פיננסיות: תחום האשראי, השקעות והלוואות בשווקים הפיננסיים

ערכי דיון קצר: מדוע לדעתכם חשוב ללמוד על אורינות פיננסית?

מה יקרה אם לא אדע
להתנהל נכון עם הכסף שלי?

בעולמנו כיום, הכרחי ללמוד כיצד
להתנהל בצורה נכונה עם כסף על
מנת להימנע מצבירת חובות, מינוס
בבנק, לקיחת הלוואות מיותרות ועוד...

למורה: (3 דק')

הסבירי: בעולם של היום, התנהלות כלכלית נכונה היא הכרחית כמו לימוד של מקצועות האנגלית והמתמטיקה, אם לא יותר. אתם בקרוב תגיעו לגיל בו תתחילו לעבוד ולהרוויח את הכסף שלכם. באיזשהו שלב לא תוכלו יותר להסתמך על ההורים שלכם ותצטרכו לדעת איך להתנהל עם הכסף שלכם על מנת לא להיכנס לחובות, מינוס בבנק ולקיחת הלוואות מיותרות. בשביל להצליח לעשות זאת עליכם להכיר את המושגים הבסיסיים מהעולם הפיננסי וזה בדיוק מה שנעשה בשיעורים הבאים.

הדגישי: כסף הינו אמצעי ולא מטרה. בעזרת הכסף נוכל לקיים את עצמנו. צבירת כסף תביא לנו עושר חומרי שלא בהכרח מיד יוביל לאושר ולמימוש חיינו.

למורה: (2 דק')

סכמי את השיעור:

בשיעור זה למדנו מהו סחר חליפין- שיטה בה היה נהוג בעבר לסחור בסחורה שונה, עוד לפני השימוש בכסף שאנו מכירים היום. התנסו בסחר חליפין ולמדנו להכיר את הקשיים בשיטה זו. בנוסף, דיברנו על תחילת השימוש במטבעות ובשטרות ולבסוף דנו בחשיבות למידת אוריינות פיננסית על מנת להצליח להסתדר בעולם באופן עצמאי.

הציגי את השאלה למחשבה לקראת השיעור הבא:

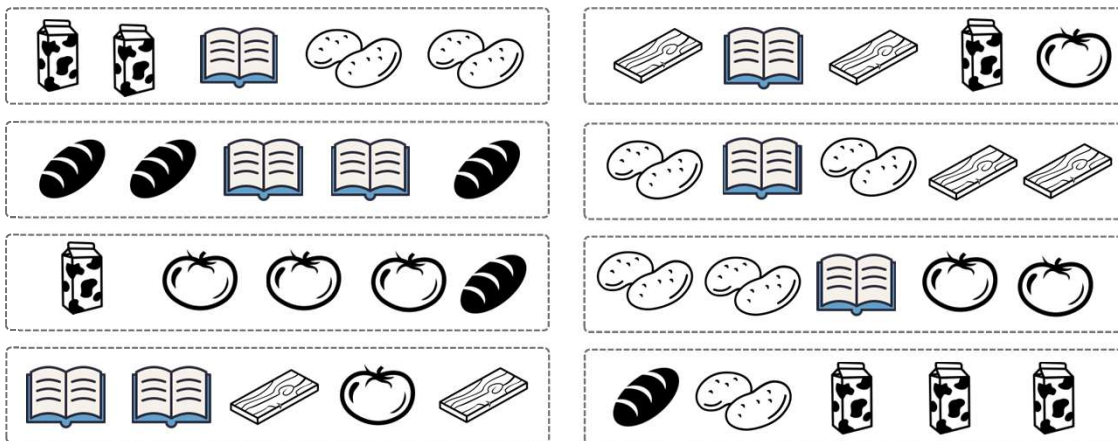
על אילו דברים ההורים שלכם מוציאים כסף? נסו לחשוב באופן כולל: הוצאות על הבית, אוכל לכל המשפחה, הוצאות ספציפיות למענכם ועוד...

נספח א'- היגדים לפעילות פתיחה

1. אני יודע אילו סוגי הוצאות יש להורים שלי.
2. אני חוסך את דמי הכיס שלי להגשמת מטרה שיש לי.
3. אני יודע מהו שכר המינימום לבני נוער כיום.
4. אני יודע להבחין בין שכר נטו לשכר ברוטו.
5. אני יודע להסביר מהו המושג "מס הכנסה".
6. אני מכיר אילו זכויות מגיעות לי כעובד.
7. אני יודע מהי "אינפלציה".
8. אני יודע איך נראה תלוש משכורת.
9. אני יודע איך להתנהל עם דמי הכיס שאני מקבל.
10. אני מכיר לפחות שלושה אמצעי תשלום.
11. אני מבין את המושגים 'היצע' ו'ביקוש'.
12. לדעתי חשוב ללכת לסופרמרקט עם רשימה שהוכנה מבעוד מועד.
13. אני מבדיל בין המושגים 'עצמאי' ו'שכיר'.
14. אני יודע מהו 'פרסום סמוי' ויודע לזהות אותו כשאני רואה אותו.
15. אני יודע להסביר מהו 'שוק ההון'.
16. אני יודע כיצד מתבצע מסחר בבורסה.

למורה:
שקף זה הוא שקף מוסתר.
זהו נספח א'

נספח ב' - מקבץ פתקים לפעילות סחר חליפין

למורה:

זהו שקף מוסתר- נספח ב'

כל ריבוע מקווקו מציין את "מקבץ הפתקים" שכל תלמיד מקבל.

1. גיזרי כל מלבן בנפרד
2. הפרידי בין המוצרים השונים (לגזור לריבועים) כדי שהתלמידים יוכלו ל"סחור" בהם אך שימי לב לא לערבב את הפתקים ושאכן כל תלמיד מקבל את המקבץ מוצרים תחת המלבן שלו.
3. הדקי את ריבועי המוצרים אחד לשני על מנת לקבל "מקבץ מוצרים" או לחילופין שימי אותם בשקיות קטנות.